

Ғ

БОЛАЛАР МУСИҚА ВА
САНЪАТ МАКТАБИ УЧУН
ЎҚУВ ДАСТУРИ

1. Уқтириш хати

Ушбу ўқув дастури болалар мусиқа ва санъат мактабларининг Давлат талаблари асосида «Ўзбек халқ чолғулари» йўналишининг афғон рубоби мутахассислиги ўқитилишининг мақсад ва вазифаларини, мазмун-моҳиятини белгилайди.

Мазкур дастур ўқувчиларнинг истеъдодини, маданий савиясини, ижрочилик маҳоратларини, эшитиш қобилиятини ҳар томонлама ривожлантириш билан бирга бадиий дидини шакллантириш ва дунёқарашини кенгайтириш, миллий ва жаҳон мусиқаларининг юксак намуналари билан таништириш ҳамда ижрочи – созандаларни тарбиялаш каби мақсадларни ўз олдига қўяди.

Ушбу мақсадни амалга ошириш учун афғон рубоби мутахассислиги бўйича билимларининг бошланғич асосларини ўргатиб, уларни санъат оламига етаклаш, жаҳон классик мусиқаси ва ўзбек халқининг мумтоз мусиқа мероси дурдоналарининг юксак намуналаридан кенг баҳраманд қилиш, эстетик билимлар тарғиботини йўлга қўйиш, иқтидорли ўқувчиларни шу соҳанинг ўрта маҳсус таълим муассасаларига тайёрлаш каби вазифаларни амалга оширишдан иборат.

Ўқув дастури мазмунли, ранг-баранг бўлиши билан бир қаторда ўқувчининг мусиқий дунёқарашини кенгайтириши, ижодий ва маънавий қиёфасини шакллантириши ва ҳар бир асарни намоёишона ижро этиш кўникмасини ошириб бориши лозим. Унда ўзбек бастакорлари билан бир қаторда, қардош ва жаҳон композиторларининг асарларини ҳам бўлиши мақсадга мувофиқдир.

Дарс жараёнида ўқувчилар ижрочилик кўникма ва малакаларини шакллантиришлари билан бирга мутахассислиги бўйича чолғунинг тарихий манбалари, чолғуни моҳирона ижро этиб ўтган моҳир созандалар, бастакорлар ва чолғу ясовчи усталар ҳақидаги билимларга ҳам эга бўлишлари лозим.

Ушбу ўқув дастури болалар мусиқа ва санъат мактабларининг беш йиллик таълим йўналишига мўлжалланган бўлиб, бу давр ичида ўқувчи имкони борича мусиқа ижрочилигининг профессионал маҳоратини эгаллаши ва нотага қараб ижро этиш малакасини ҳосил этиши кўзда тутилган.

Мутахассислик синфи дарсларининг таълимий жараёнини амалга ошириш шакли яқка тартибда бўлиб, 1-4-синфларда ҳар бир ўқувчи учун ҳафтасига 2 академик соатдан, 5-синфлар (битирувчи) учун 3 академик соатдан ўтилиши кўзда тутилган.

Ўқувчиларнинг ўзлаштиришларини аниқлаш

Бир ўқув йили давомида ўқувчиларнинг ўзлаштириши икки маротаба аниқланади:

1. Имтиҳонлар мазкур ўқув дастури асосида битирув ва синфдан синфга ўтказиш бўйича амалга оширилади. Унда ўқувчилар турли жанр ва мураккабликдаги 4 асар ижро этишлари лозим.

2. Биринчи ярим йилликдаги академик концертда ўқувчилар мутахассислик

фани ўқитувчисининг танлови асосида 3 та турли характердаги асар (этюд ва пьесалар шулардан бири полифоник пьеса) ижро этиб беришлари лозим.

3. Иккинчи ярим йилликда ўқувчи этюд, гамма ва мусикий атамалар бўйича техник имтиҳон топшириши лозим.

4. Битирув имтиҳонида ўқувчи битирув дастурини ижро этади.

Биринчи йил таълим олувчи ўқувчи (1) академик имтиҳондан озод этилиши мумкин.

5-синф битирувчиларнинг имтиҳон дастурининг тинглови биринчи ва иккинчи ярим йилликда ижрога баҳо қўймасдан амалга оширилиши тавсия этилади.

1-синф ўқувчиларининг ижрочилик бўйича биринчи ярим йилликдаги академик имтиҳони (тинглови) баҳосиз, иккинчи ярим йилликдаги имтиҳони эса “3”, “4”, “5” каби баҳолар билан баҳоланади.

Ўқувчиларни ижрочиликка меҳр-муҳаббат уйғотиш, ижрочилик репертуарларини кенгайтириш ва сахна маданиятини ўзлаштиришлари мақсадида III чоркда ота-оналар учун академик кечаларни ташкиллаштириш тавсия этилади. Ушбу кечаларда ижро этилган асарлар имтиҳон дастурига кирмаслиги лозим.

Нотадан ўқиш малакалари март ойида ўтказилади. Гамма, арпеджио ва машқлар ҳақида билимларини нотадан ўқиш малакаларини аниқлаш жараёнида амалга оширилиши мақсадга мувофиқ.

Бундан ташқари 5-синф (ўқишни академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида давом эттирувчи) битирувчилари март ойида техник синовдан (этюд, гаммлар, арпеджио, аккордлар бўйича) ўтишлари лозим.

Биринчи ва иккинчи ўқув йилининг бошига қадар ўқитувчи ҳар бир ўқувчи учун **шахсий режа** тузиб олган бўлиши керак.

Ҳар бир ярим йиллик якунида ўқитувчи ўқувчининг шахсий режасининг бажарилишини ундаги ўзгаришларни қайд этиб боради, йил якунида эса ўқувчининг мусикий иқтидори, меҳнатсеварлиги ва ўзлаштиришига қараб кейинги ярим йиллик режаларини амалга оширади. Унинг мувафақиятлари тўғрисида тавсивнома ўқув иш режасига ёзилади.

Ўқувчининг битирув дастури биринчи ярим йиллик якунига қадар ўқитувчи томонидан тақдим этилиши ва бўлим мудири томонидан тасдиқланиши лозим.

УСЛУБИЙ КЎРСАТМАЛАР

Дарс ўтиш мураккаб ижодий меҳнат жараёнидир. Ўқитувчи ўқувчи билан дарс ўтишни бошлаганда, аввал уйга берилган вазифани, ўқувчи томонидан хатога йўл қўйилса ҳам уни тўхтатмасдан, охиригача эшитиб олиш мақсадга мувофиқдир. Ўқувчи томонидан йўл қўйилган хатоларни кўрсатиш ва тушунтириш ишлари берилган асарни қайта ижро этиш жараёнида бажарилади. Ўқитувчи тушунтириш ишларини Афғон рубобида ижро этиб кўрсатиш билан узвий боғланган ҳолда дарс ўтиши шакл ва услубий жиҳатдан тўғри олиб

борилаётган ишдан далолат беради. Шунда ўқувчининг дарсга бўлган диққат ва эътибори тўла жалб этилади, ҳамда унга қизиқиши ортади. Дарс ўтиш жараёнида уй вазифасини текшириш муҳим аҳамиятга эгадир. Мутахассислик бўйича ўқитувчи ҳар дарсда таълим-тарбия ишларининг асосий масалаларини амалга ошириш учун муайян босқичда айниқса энг қулай бўлган ва натижа берадиган воситаларини танлайди.

Афғон рубоби сози бешта тордан иборат бўлиб:

- 1-2-торлари бир хил созланиб фортепианодаги **ЛЯ** биринчи октава нотасига;
- 3-4-торлари бир хил созланиб фортепианодаги **МИ** биринчи октава нотасига;
- 5-тори фортепианодаги **ЛЯ** ёки **СИ** кичик октава нотасига созланади.

Афғон рубобини ижро этаётганда чап оёқ полга қўйилади, ўнг оёқнинг тўпик олди эса чап оёқ тиззаси устига қўйилади. Машғулот давомида ўқувчининг қўллари толмаслиги ва қаттиқ чарчамаслиги керак. Афғон рубобни ўрганишда аввал **«ЛЯ»** ва **«МИ»** торларида очиқ симда чалишни ўзлаштириш тавсия этилади. Афғон рубобда тенкавий ижрочилик маҳоратни ривожлантиришда гамма, арпеджио, турли машқ ва этюдларни мунтазам равишда ўрганиб бориш катта аҳамиятга эгадир. Гамма, арпеджио, машқ ва этюдлар устида ишлашда ижрочиликнинг сифатига, мезроб (медиатор)нинг майин ҳаракатига ва унинг юмшоқ ижросига, товушнинг нафислигига, ритмни аниқ ҳис этишга, бармоқларнинг аниқлигига, позицияларнинг эркин алмашинувига айниқса мусикавий садо (интонация) нинг аниқлигига ва ҳоказоларга эътибор бериш зарур.

Фортепиано жўрлигида чалиш ўқувчиларни ансамблда чалишга ўргатади. Бу эса ўқувчиларнинг гармоник эшитиш қобилиятини ривожлантиради.

Ўқувчи учун ўзлаштириши қийин бўлган ўқув материални ёнлаб ўтмай, балки ўқувчида бундай қийинчиликларни енгишга кўникма ҳосил қилиш, ўзлаштиришда яхши натижаларга олиб келади. Фақат енгил ўқув материаллари устида ишлаш эса ўқувчининг мураккаб техник ижрочилик ривожланишига йўл қўймайди, маълум даражада унинг умумий мусикавий ижрочилик ривожланишини чеклаб қўйиши мумкин. Ҳар бир ўқувчининг асосий имкониятларига қараб ўқитувчи унга аниқ вазифа бериши ва унинг бажарилишини мунтазам равишда текшириб бормоғи мақсадга мувофиқдир.

Товуш тўлқинланиши (вибрация) характери ҳам афғон рубоби ижрочисининг ижрочилик мақсадлари билан чамбарчас боғлиқдир. Товуш тўлқинланишини ижро этаётганда мушакларнинг ортиқча зўриқишига йўл қўймаслик товуш тўлқинланишини ҳосил қилиш малакасини ўзлаштиришдаги муҳим омилдир.

Мусиқа асарини ўрганишга киришишдан аввал ўрганилаётган асарни таҳлил этиш юзасидан ўтказиладиган мунтазам машғулотлар ўқувчининг ижрочилик камолотида катта роль ўйнайди. Масалан: янги асарни ўрганишдан аввал ўқувчини мусиқа асарининг калит олди белгилари, қайси тоналликда ёзилганлиги, асарнинг мусиқа безаклари, унинг динамик белгилари ва бошқалар билан таништирилади. Мусиқа асарининг мураккаб жойлари ўқувчига тушунтирилади ва ҳоказолар...

Янги асар берилаётган вақтда ўқитувчи авваламбор ушбу асарни ўқувчига ўзи жўрновоз билан биргаликда аниқ ижро этиб бериши мақсадга мувофиқдир.

НОТАНИ ВАРАҚДАН ЎҚИШ ВА ТАҲЛИЛ ЭТИШ

Ўқувчининг музикаий билимини ошириш учун шахсий ўқув иш режасидаги асарлардан ташқари уларга турли мазмундаги бир неча музика асарларини варақдан ўқиш вазифаси топширилади. Мутахассислик синфида нотани варақдан ўқиш ишлари ўқувчиларнинг ўзлаштиришига ҳар томонлама ёрдам беради. Шу сабабли ўқувчи асарларни ёд олиш билан бир қаторда нотани варақдан ўқишни ҳам ўргана бориши зарур. Нота номларини варақдан ўқиш ва таҳлил этиш бирига боғлиқдир.

Ўқитувчи ўқувчига варақдан ўқиш ва таҳлил этиш учун тегишли музика асарларини пухта ўйлаб танлаши, бунда ўқувчиларнинг дарсга қизиқиши ва талабларини, қобилияти ва шахсий ҳусусиятларини ҳисобга олиши керак. Ўқувчиларнинг ансамбль ва оркестрда мустақил ижро этишларида ҳам нотани варақдан онгли равишда тўғри ва тез таҳлил этиш катта аҳамиятга эга.

2. Ўқувчилар тайёргарлик даражасига қўйиладиган зарурий талаблар

Ўқувчиларнинг афғон рубоби чолғусида ижрочилик даражалари бўйича эгаллаган билим, кўникма ва малакалари таълим мазмунига мувофиқ ишлаб чиқилган бўлиб, назарий ва амалий фаолиятлар мажмуасидан ташкил топган, ҳамда улар қуйидагилардан иборат.

– Афғон рубоби созининг барча ўзига хос ҳусусиятларини билиш ва уларнинг оилаларини товуш тембрларини фарқлаш;

– турли жанр ва мураккабликдаги техник, полифоник ва композиторлар асарларидан намуналарини бадиий ва техник жиҳатдан мукамал, мазмунан идрок этган ҳолда ижро эта олиш;

– якка ва ансамлда жўрновоз бўла олиши, музикаий асарни нотадан ўқий олиш;

– куйга тавсиф бериш;

– халқ музика мероси ҳақида тушунчага эга бўлиш;

– музикага оид атамаларни билиш;

– музиканинг ифода воситаларини билиш;

– ижрочилик турларини ижро садоларидан фарқлай олиш.

– музика жанрларини билиш ва ижро услубидан уларни фарқлай олиш;

– ҳар бир маҳаллий услубда ўзига хос ижрочилик услублари ва чолғу асбобларини билиш;

– Фарғона-Тошкент, Самарқанд-Бухоро, Сурхондарё-Қашқадарё, Хоразм ижрочилик услублари халқ куйи намуналаридан ижро эта олиш;

– миллий музика амалиётида ўзбек халқ оммавий ва касбий музика жанрларининг маҳаллий услуб вариантларини тинглаб ажрата олиш;

– Жаҳон халқлари мумтоз музика намуналари ва композиторлар асарларидан намуналар ижро эта олиш;

3. Йиллик талаблар ва ўқувчилар ижро этишлари учун тавсия этилган намунавий асарлар (синфлар кесимида)

1- СИНФ ТАЛАБЛАРИ

1. Афғон рубоб қисмлари ва мизроб (медиатор) номларини билиш.
2. Чап ва ўнг қўл (алоҳида-алоҳида) қўйилиши (постановкаси) нинг асослари, нота тексти, оддий динамик, штрих ва аппликатура белгиларини ўзлаштириш, ҳамда товуш жарангининг сифатли бўлишига ритм интонациясининг аниқ-равшанлигига эришиш
3. Биринчи позицияни ўрганиш, энг оддий гаммалар ва учтовушликларни ижро эта билиш
4. Энг камида 3 та мажор гаммаси учтовушлигини бир ёки икки октавада ўрганиш
5. 4-6 этюд
6. 6-8 асарни ўзлаштириш

1-СИНФ ИМТИҲОН ДАСТУРИ

I-ярим йиллик:

1. 1та мажор ва уларнинг параллел минорлари гаммаси, учтовушликлари билан.
2. 2-3та этюд (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
3. 3-4та кичик ҳажмдаги мусиқа асарларини ижро этиш (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).

II- ярим йиллик:

1. 1та мажор ва уларнинг параллел минорлари гаммаси, учтовушликлари билан.
2. 2-3та этюд (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
3. 3-4та кичик ҳажмдаги мусиқа асарларини ижро этиш (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).

ТАХМИНИЙ АСАРЛАР РЎЙҲАТИ

1. М.Муҳаммадҷонова	«Эрталаб»
2. Ф.Амиров	«Қушлар»
3. Ил.Ақбаров	«Саломат»
4. Ф.Назаров	«Ёшлик»
5. И.Ҳамраев	«Қулча нон»
6. Ф.Назаров	«Пахтаой»
7. Д Зокиров	«Гулҳан»
8. Т.Азимов	«Қўшиғимиз авжида»

9. Г.Қодиров	«Баҳор қўшиғи»
10.Н.Норхўжаев	«Юлдузлармиз, юлдузлар»
11.Э.Шукуруллаев	«Шунисида бир гап бор»
12.Н.Норхўжаев	«Яхши бола»
13.Украин халқ қўшиғи	«Ехал казак за Дунай»
14.Илюхин қайта ишлаган	«Гопачок»
15.П.Барчунов	«Пляска»
16.Д.Зокиров	«Оқ гулзор»
17.В.Авксентьев қайта ишлаган	«Бу қандай садо»
18.В.Моцарт	«Алла»
19.И.Гайдн	«Менуэт»
20.А.Даргомыжский	«Казачок»
21.Украин халқ қўшиғи	«Янка»
22.Р.Қипчоқов қайта ишлаган	«Она орзуси»
23.Қорақалпоқ халқ куйи	«Бибигул»
24.Белорусь халқ қўшиғи	«Савка ва Гришка»
25.Г.Қодиров	«Арча байрами»
26.В.Авксентьев қайта ишлаган	«Қирлар оша»
27.Р.Комилжонов	«Биз баҳтиёр ёшлармиз»
28.Қ.Усмонов	«Гуллар тераман»
29.И.Акбаров	«Турналар ва қуёнлар»

Этюдлар

1. Г.Шрадик – машқлар
2. К.Родионов – этюдлар
3. Е.Гнесин-Витачек – этюдлар
4. Комаровский – этюдлар
5. Бакланов - этюдлар

2-СИНФ ТАЛАБЛАРИ

1. Ўқувчи дастлабки билимларини пухталаб янги позицияларни ўрганиш ва уларни бирлаштиришни ўзлаштириши.
2. Штрихлар (тремоло, легато, стоккато) ва уларнинг алмашинувини ўрганиш.
3. Қўшма ноталар ва оддий аккордлар.
4. Позициялар бирлигида гаммалар ва арпеджиоларни чалиш.
5. Хроматик гаммалар. Трель учун унча қийин бўлмаган машқлар.
6. Гаммалар ва арпеджиолар 3-4 та.
7. Турли техник даражадаги этюдлар 4-6 та.
8. Асарлар 8-10 та (булардан 1 таси йирик шаклдаги асарлар. 1-2 таси ўзбек халқ куйларидан бўлиши лозим).

2-СИНФ

Имтиҳон дастури

I- ярим йиллик:

1. 2 та мажор ва уларнинг параллел минорлари гаммаси; учтовушликлари, гармоник ва мелодик ҳолати.
2. 2-3та этюд (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
3. 3-4та кичик ва катта ҳажмдаги мусиқа асарларини ижро этиш (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
  - a. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - b. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - c. Ўзбек халқ куйи
  - d. Ўзек композиторлари асари

II- ярим йиллик:

1. 2 та мажор ва уларнинг параллел минорлари гаммаси, учтовушликлари билан (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
2. 2-3 та этюдлар (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
3. 3-4 та кичик ва катта ҳажмдаги мусиқа асарларини ижро этиш (якка ҳолда ва фортепиано жўрлигида).
  - a. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - b. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - c. Ўзбек халқ куйи
  - d. Ўзек композиторлари асари

ТАХМИНИЙ АСАРЛАР РЎЙХАТИ

1. Б.Гиенко қайта ишлаган	«Жанон»
2. М.Левиев	«Ғайратли қиз»
3. Н.Норхўжаев	«Жило»
4. П.Холиқов	«Қувноқ куй»
5. М.Мирзаев	«Баҳор вальси»
6. Р.Қипчоқов	«Она орзуси»
7. У.Хожибеков	«Аскар қўшиғи»
8. М.Мирзаев	«Янги тановар»
9. Ўзбек халқ куйи	«Қари наво»
10.Ф.Васильев қайта ишлаган	«Хоразм лазгиси»
11.Г.Собитов қайта ишлаган	«Рақс»
12.С.Юдаков	«Теримчилар қўшиғи»
13.Д.Зокиров	«Рақс»
14.Н.Норхўжаев	«Ҳаракатдан баракат»
15.Ҳ.Раҳимов	«Тарона»
16.Ҳ.Раҳимов	«Вальс»

17.Ғ.Қодиров	«Рақс»
18.Н.Норхўжаев	«Хониш»
19.А.Одилов	«Фарғонача»
20.Ю.Ражабий	«Баҳорим»
21.Б.Надеждин	«Зафар»
22.А.Глазунов	«Сонатина»
23.Л.В.Бетховен	«Сонатина» (соль-мажор, Родионов қайта ишлаган)
24.Ўзбек халқ куйи	«Андижон полькаси»
25.С.Хайитбоев	«Меҳмонга келинг»
26.Г.Куликов	«Плясовая»
27.Ф.Назаров	«Қувонч»

Этюдлар

1. Г.Шрадик – машқлар
2. К.Родионов – этюдлар
3. Е.Гнесин-Витачек – этюдлар
4. Комаровский – этюдлар
5. Ш.Данкля – этюдлар

3-СИНФ ТАЛАБЛАРИ

1. Қуйидаги штрихларни ўрганиш: лигато, стаккато, деташе, тремоло.
2. Позицияларни ўрганиш, уларни турли ҳилда бирлаштириш.
3. Қўшма ноталарда позицияларни бирлаштириб машқ ва этюдлар чалиш, аккордлар.
4. Икки октавада гаммалар ва арпеджиолар. Хроматик гаммалар билан танишув.
5. Енгил мусиқа асариларни таҳлил этиш малакасини ўстириш.
6. Йил давомида ўқувчи қуйидагиларни ўзлаштириши лозим: камида 2-3 та уч октавали гамма ва арпеджио
7. 4-6 та этюд
8. 8-10 та мусиқа асари киритилади.
  - а. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - б. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - с. Ўзбек халқ куйи
  - д. Ўзбек композиторлари асари

3-СИНФ

ИМТИҲОН ДАСТУРИ

I- ярим йиллик:

1. 2-3 гамма ва уларнинг учтовушлиги (ҳар-хил штрихларда).
2. 3-4 этюдлар.
3. 3-4 кичик мусиқа асарларини ижро этиш.
  - a. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - b. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - c. Ўзбек халқ куйи
  - d. Ўзбек композиторлари асари

II- ярим йиллик:

1. 2-3 гамма ва уларнинг учтовушлиги(ҳар-хил штрихларда).
2. 3-4 этюд.
3. 3-4 мусиқа асарларини ижро этиш.
  - a. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - b. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - c. Ўзбек халқ куйи
  - d. Ўзбек композиторлари асари

ТАХМИНИЙ АСАРЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбек халқ куйи Э.Шукуруллаев, Ф.Васильев қайта ишлаган	«Дутор баёти»
2. Ҳ.Раҳимов	«Вальс»
3. Р.Турсунов	«Шахло»
4. Г.Собитов	«Рақс»
5. С.Хайитбоев	«Али Қамбар»
6. Рус халқ куйи	«Ай, все кумушки домой»
7. С.Рахманинов	«Итальянча полька»
8. Ф.Шуберт	«Серенада»
9. Э.Григ	«Анитра рақси»
10.П.Чайковский	«Танец маленьких лебедей»
11.М.Мирзаев	«Гулшан»
12.М.Мирзаев	«Гулноз»
13.М.Мирзаев	«Орзу дил»
14.Р.Турсунов	«Ўлкам таронаси»
15.М.Мирзаев	«Дил куйласин»
16.Ўзбек халқ куйи	«Фарғонача рез»
17.Ўзбек халқ куйи	«Сабох»
18.И.Брамс	«Венгерча рақс-5»
19.А.Мухамедов қайта ишлаган	«Роҳат»
20.Хоразм халқ куйи	«Норим - норим»
21.У.Хожибеков	«Қўшиқ ва рақс»

Этюдлар

1. Г.Шрадик – машқлар
2. Комаровский – этюдлар
3. А.Яньшинов – этюдлар

4-СИНФ ТАЛАБЛАРИ

1. Штрихлар устида ишлаш, уларнинг бирмунча мураккаб бўлган турларга алмашинув услубларини эгаллаш.
2. Позицияларни ўзлаштириш.
3. Қўшма ноталарда позицияларни бирлаштириш устида ишлаш.
4. 6-7 та икки октавали гамма ва арпеджиоларни турли хилларини ўрганиш.
5. 8-10 та этюд.
6. 8-10 та мусиқа асари (улардан биттаси йирик шаклда, 2 таси ўзбек халқ куйларидан бўлиши лозим) киритилади.
  - а. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - б. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - с. Ўзбек халқ куйи
  - д. Ўзбек композиторлари асари

4-СИНФ

ИМТИҲОН ДАСТУРИ

I- ярим йиллик:

1. 2-3 гамма ва уларнинг учтовушлиги (ҳар-хил штрихларда).
2. 3-4 этюдлар.
3. 4-5 мусиқа асарларини ижро этиш.
  - а. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - б. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - с. Ўзбек халқ куйи
  - д. Ўзбек композиторлари асари

II- ярим йиллик:

1. 2-3 гамма ва уларнинг учтовушлиги (ҳар-хил штрихларда).
2. 3-4 этюд.
3. 4-5 мусиқа асарларини ижро этиш.
  - а. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - б. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари
  - с. Ўзбек халқ куйи
  - д. Ўзбек композиторлари асари

ТАХМИНИЙ АСАРЛАР РЎЙХАТИ

1. Р.Губайдуллин	«Оромижон»
2. А.Мухамедов қайта ишлаган	«Роҳат»
3. У.Хожибеков	«Қўшиқ ва рақс»
4. А.Абдурасулов	«Қўшчинор»
5. Ўзбек халқ куйи	«Таржи наво»
6. С.Абрамова	«Рақс»
7. М.Мирзаев	«Шодлик»
8. Т.Жалилов	«Отмагай тонг»
9. М.Мирзаев	«Завқим келур»
10.Ф.Васильев қайта ишланган	«Сегоҳ» Сегоҳ мақомидан
11.Ф.Дюссек	«Танбурин»
12.Д.Зокиров	«Кўрмадим»
13.Р.Глиэр ва Т.Содиқов	«Лайли ва Мажнун» операсидан «Рақс»
14.Б.Гиенко	«Ёлғиз»
15.С.Хайитбоев қайта ишлаган	«Норим-норим»
16.С.Жалил	«Ноз этма»
17.О.Назаров	«Сайри лола»
18.У.Гаджибеков	«Қўшиқ ва рақс»
19.Ш.Сайфутдинов	«Фасли баҳор»
20.Ф.Назаров қайта ишлаган	«Уфори насруллои»
21.К.Абдуллаев қайта ишлаган	«Мирзадавлат»
22.Арутюнян	«Экспромт»
23.О. Назаров	«Сайри лола»
24.О. Холмухамедов	«Рақс»

Этюдлар

1. Г.Шрадик – машқлар
2. Ф.Вольфарт – этюдлар
3. Г.Кайзер – этюдлар

5-СИНФ ТАЛАБЛАРИ

1. Битирув имтиҳони дастурини тайёрлаш.
2. Ўтилган барча гамма ва арпеджиоларнинг ҳамма шакллари тасвирлаш.
3. Этюд ва гаммаларни турли техник даражада ўрганиш.
4. Битирув имтиҳони дастуридан ташқари ўқувчи яна 4-5 та мусиқа асари ўрганиши лозим (улардан биттаси йирик шаклда, 2 таси ўзбек халқ куйларидан бўлиши лозим).
  - а. Жаҳон мумтоз композиторлари асари
  - б. МДХ халқ куйлари ёки композиторлари асари

- c. Ўзбек халқ куйи
- d. Ўзбек композиторлари асари

5-СИНФ

ИМТИҲОН ДАСТУРИ

Битирув имтиҳони дастури куйидагилардан ташкил топиши лозим:

1. Полифоник асарлар (ёки йирик шаклдаги);
2. Турли характердаги 2-3 та мусиқа асари (улардан бири виртуоз (моҳирона) ижро этиш характерига эга бўлиши лозим)
3. 1-2 таси ўзбек халқ асарлари, ҳамда ўзбек композиторлари асарлари
4. дан ташкил топган бўлиши лозим.

АСАРЛАРНИНГ ТАХМИНИЙ РЎЙҲАТИ

1. И.Брамс	«Венгерча ракс №1»
2. П.И.Чайковский	«Баркаролла»
3. А.Хачатурян	«Вальс»
4. Арутюнян	«Экспромт»
5. Р.Глиэр ва Т.Содиқов	«Лайли ва Мажнун» операсидан “Ракс”
6. Наво мақомидан	
Қипчоқов қайта ишлаган	«Таржеъ наво»
7. К.Орипов	«Ёрга салом»
8. Д.Зокиров қайта ишлаган	«Тановар»
9. Ж.Султонов	«Раққосасидан»
10.Ил.Акбаров	«Алла»
11.Ф.Алимов	«Ракс»
12.М.Бафоев	«Умар Хайём»
	операсидан «Гуллар ракси»
13.Т.Жалилов	«Нурхон арияси» («Нурхон» мусикали драмасидан)
14.С.Жалил қайта ишлаган	«Араб рақслари»
15.С.Хожибеков	«Қўшиқ ва ракс»
16.Г.Эргашев	«Сарахбори кўхистон»
17.С.Цинцадзе	«Сочидао»
18.С.Хайитбоев қайта ишлаган	«Али Қамбар»
19.А.Бобоев	«Чоргоҳ»
20.Н.Нариманидзе	«Давлури»
21.У.Гаджибеков	«Фантазия - 2»
22.С. Рустамов	«Шодлик ракси»(Танец радости)
23.И.С.Бах	«Концерт ля минор»
24.О.Ридинг	«Концерт соль мажор»

25.Ф.Лист

«Рапсодиялар №2,№6»

26.А.Варелас

«Рондо»

27.Сайфуддинов Ш., Назарова О.

«Фасли баҳор»

Этюдлар

1. Г.Шрадик – машқлар
2. И.Грижимали – этюдлар
3. Ф.Васильев – этюдлар
4. Қ.Усмонов – этюдлар

АДАБИЁТЛАР

1. Қ.Усмонов - Қашқар рубоб дарслиги 1-2 китоблари (ўқитувчи танлаб олади).
2. Х.Нурматов - Қашқар рубоб дарслиги 1-2 китоблари (ўқитувчи танлаб олади).
3. Ф.Васильев - Рубоб дарслиги (ўқитувчи танлаб олади).
4. А.Одилов, Петросьянц - Чанг дарслиги (ўқитувчи танлаб олади).
5. С.Усмонов - Рубоб тароналари (ўқитувчи танлаб олади).
6. Ғ.Эргашев - “Танец цветов” Тошкент-1983 й.
7. Т.К.Йўлдошев - “Афғон рубоби учун хрестоматия” Тошкент-1994 й.
8. Қ.Усмонов - “Якка мусиқа дарслиги” Тошкент-1998 й.